

הגוזל עצים פרק תשיעי בבא קמא

קח.

עין משפט נר מצוה

קבו א מ"י פ"ד מהל' גניבה הל' ו:
קבו ב מ"י שם הל' ו:
קבה ג ד מ"י שם הל' ה:
[כך אלפס ב"מ פ"ג דף ע"ג:]
קנפו ה מ"י פ"ח מהל' גלוה ופקדון הל' ד
טו"מ מ"י ר"ד ופי' ר"מ:
קמ ו מ"י שם הל' א
טו"מ מ"י שם:

מוסף רש"י

אמר לאחר מן השוק כ"י. הכא לא גרסינן משביעין אתי. דהא בלא שבעה נמי משיבין ככל שיה גנב ממנו הוא ונגנב כתיב יתלם שנים בלא שבעה (שבועות ט"ז). שילם ולא רצה לישבע. שבעות שומרים שלא פשע בה ואלא שלא בה ד. שהיה יכול ליפטר בשבעה וזו שהרי אמרו כ"י (ב"מ ד"ג). למי שהפקדון אצלו. דכיון דשילם קנה כל תשלומיה (ט"ז).

וכאלו עדים. דכשנבע היתה אללו לחייב כפל והדר הודה איהו אכתייהא: מאי. מיחייב חומש אהך שבעה צמיימת או לא: והא איחייב ליה כפילא. עליה דהאי ממון: או דלמא שבעה כגון אי היה מודה השתא.

ובאו עדים אקמייתא. תימה דע"כ כשנאו עדים אקמייתא ואומרים צוומה שעה ראינוהו צרשמו ונמלא שמכמישין גם שבעה שניה שנבע שאלו וכשהודה אחר עדים אמאי משלם חומש הא קמי לעיל (צבדרייתא דהיך פקדוני כו' הודה מעלמו משלם קרן וחומש משמע דוקא הודה מעלמו אבל אחר עדים לא יש לומר דלעולם בטענת אבד הודה לאחר עדים נמי משלם חומש כדמשמע בסמוך דקאמר מכדי האי שבעה לא מחייב ליה כפל מחייביה חומש אלא שמע מינה ממון המחייבו כפל פוטרו מן החומש משמע הא היכא לילכא ככל צהדלת עדים כמו בטענת אבד דמתחייב חומש צהודה אחר עדים ולעיל לאו דוקא נקט מעלמו אלא הוא הדין אחר עדים ואידי דתנא כפישא הודה מעלמו גבי טוען טענת גנב תנא נמי צרישא:

חד [נשבץ] והודה וחד [נשבץ] ובאו עדיב. נראה דוקא נקט מתחילה הודה דאי מתחילה כבר חד וצלו עדים ואח"כ הודה חד הוו עדים קודמין להודאה ומחייבין תרתייהו כפילא דעדים כשנאו להעיד על שניהם העידו אבל כשהודה חד קודם אע"פ שאח"כ צלו עדים יש לומר דפטור והכי משמע כזולה הך שמעתא דמורה צקנס ואח"כ צלו עדים לפטור:

טען טענת אבד ונשבץ והודה וחזר וטען טענת אבד. נראה דל"ג והודה דלמא הודה מיד היא צרשמו להמחייב צאונסיס משעה שנבע לשקר ומה שיחזור ויטעון שוב אבד אין כופר כלום ואפי' אחר לאחר שבעה אבד אלא נראה דלא הודה אלא לאחר שבעה שניה ומיהו תימא מאי קמבעיה ליה לרב פפא הא מתנישין היא דמיימי לעיל (דף קו). השביע עליו ה' פעמים בין צפני צ"ד בין שלא צפני צ"ד וכפר עליו חייב על כל אחת ואחת:

וחזר וטען טענת גנב ונשבץ. תימה היאך השביעוהו בית דין כיון שנפטר צבית דין בשבעה ראשונה ואפילו חזר וטען שלאחר שבעה ראשונה נגנב מ"מ למה השביעוהו והלא משבעה ראשונה שנבע לשקר חייב צאונסיס נמלא שלא כפר כלום צמה שטען שנגנב אחר שבעה ראשונה ואין לומר שנאו לפני צבית דין אחר שלא ידע שכבר נפטר והשביעוהו וכיון שנבע על פי צבית דין (אע"ג) שלא ידעו מחייב כפל והא דאמרין לעיל שכבר ילא בשבעה ראשונה היינו שאותו צבית דין עצמו השביעוהו וטעו דאין סברא לחלק כלל ונראה דמיימי דאמר ליה בעל הפקדון שוב לאחר שנמלא שקרן בשבעה ראשונה ראוני שתהא עליו שומר חנם כמתחילה וחזר וטען לאחר ששעיתי שומר חנם נגנב ופוטור עלמו שהרי לא נתחייב צאונסיס צמה שעשאו בפירוש ש"ת אבל תימה דל"כ לא היו חד ממונא דהשתא הפקידו אללו פעם שניה ומה לי לקחו צידו ונתן לו ומ"ל שלא לקחו אלא אחר ליה בעדו צידו תהא עליו שומר חנם: ו"תרי כפילא. מחמת שנעשה פסול בשבעה שניה משעה שנמלא שקרן צראשונה אין לפטור משום דחשוד על השבעה מדרבנן הוא דמיפסל כדמוכח בשבעות (דף מה). דקתני וסכנגדו חשוד על השבעה ומשמע תס מדרבנן הוא וכיון דמלאורייתא שבעה מחייב כפל: רבא אמר צמי שהפקדון אצלו. וא"ת דהכא סבר רבא דלע"ג דאטרסיה לצי דינא מקני ליה כפילא וצפרק המפקיד (ג"מ דף לה). גבי ההוא גברא דלפקיד כימי גבי חצריה קאמר רבא שפיר עבד דלא אהדר ליה הכא אטרסיה לצי דינא התם לא אטרסיה לצי דינא יש לומר דהתם שאני דאטרסיה לצי דינא ולא פרע ליה מידי אלא רב נתמן אגבייה לאפדנא מיניה אבל הכא אע"ג דאטרסיה לצי דינא קלת שנבע לו תחילה מכל מקום הרי שילם לו לכתוב ולא אטרסיה לצי דינא הלכך מקני ליה כפילא:

וכאלו עדים. דכשנבע היתה אללו לחייב כפל והדר הודה איהו אכתייהא: מאי. מיחייב חומש אהך שבעה צמיימת או לא: והא איחייב ליה כפילא. עליה דהאי ממון: או דלמא שבעה כגון אי היה מודה השתא.

ובאו עדים אקמייתא והודה אבתרייתא מאי ממון המחייבתו כפל פוטרו מן החומש והא איחייב ליה עליוה כפילא או דלמא שבעה המחייבתו כפל פוטרו מן החומש והא שבעה בתרייתא הואיל דלא קא מחייבא ליה כפילא תחייבה חומשא אמר רבא ת"ש אמר לאחד מן השוק היכן שורי שגנבת והוא אומר לא גנבתי משביעך אני ואמר אמון והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל ואם הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם והא הכא עדים הוא דמחייבי ליה כפילא הודה מעצמו אין אבל הודה אחר עדים לא ואי סלקא דעתך שבעה המחייבתו כפל פוטרו מן החומש אמאי הודה אחר עדים לא מכדי הא שבעה לא קא מיחייבא ליה כפילא תחייבה חומשא אלא לאו שמע מינה כפילא המחייבו כפל פוטרו מן החומש ש"מ בעי רבינא חומש וכפילא בתרי גברי מאי היכי דמי כגון שמסר שורו לשני בני אדם וטענו בו טענת גנב חד נשבץ והודה וחד נשבץ ובאו עדים מאי מי אמרינן בחד גברא קפיד רחמנא דלא משלם חומשא וכפילא (ה) האי נשלם כפילא והאי נשלם חומשא או דלמא עליוה חד ממונא קפיד רחמנא דלא נשלם עלה חומשא וכפילא והכא נמי חד ממונא הוא דתיקו: בעי רב פפא תרי חומשי או תרי כפילי בחד גברא מאי היכי דמי (ה) שטען טענת אבד ונשבץ והודה וחזר וטען טענת אבד ונשבץ וטען טענת אבד ונשבץ והודה אי נמי כגון שטען טענת גנב ונשבץ ובאו עדים וחזר וטען טענת גנב ונשבץ ובאו עדים מאי מי אמרינן דתרי גוונא תרי ממונא קאמר רחמנא דלא נשלמו עילוי חד ממונא והכא נמי תרי ממונא נינהו תא שמע דראמר רבא ווחמישיתו יוסף עליו התורה ריבתה חמישיות הרבה לקרן אחת ישמע מינה: תבעוהו בעלים לשומר ונשבץ ושילם והוכר הגנב כפל למו אביו אמר לבעל הפקדון רבא אמר הלמי שהפקדון אצלו אביו אמר לבעל הפקדון כיון דאטרסיה בשבעה לא מקני ליה כפילא רבא אמר למו שהפקדון אצלו כיון דאטרסיה בשבעה לא מקני ליה כפילא וקא מיפלגי בדיוקא דמתניתין דתנן המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאברו שילם ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבץ ויוצא נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמישה למי הוא משלם למי שהפקדון אצלו נשבץ ולא רצה לשלם ונמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמישה למי הוא משלם לבעל הפקדון אביו דייק מרישא אביו דייק מסיפא אביו דייק מרישא דקתני שילם ולא רצה לישבע טעמא דלא רצה לישבע הא

תורה אור השלם

1. או מכל אשר ישבע עליו לשקר ושלם אותו בראשו וחמשותף יקר עליו לאשר הוא לו יתנו ביום אשמתו: ויקרא ה כד

הגרות הב"ח

(ה) גם דלא משלם חומשא וכפילא אבל בתרי גברי האי נשלם כפילא: (ב) שם הכי דמי כגון שטען:

6) ב"מ נד. ט. לעיל
7) ק. שבוטת מנ. ט.
8) ור"ן מיקון ובפס"י
9) וק' בבב"ב נ"א ל"א ח"ב
10) ור"ן (ד' ונדרים מ. מ.).
11) ור"ן (ה' א. 1) עין
12) ר"ש ובפס"י פ"י א' ס"א
13) הירוש' (ק' ס"א מן שלש
הירוש'.

הגהות הב"ח

14) נ"ב ד"ק מספ"א
15) דקדוקי נשבע: (ב) שם רב
עיומי מתני הכי בעי:
16) ר"ש ד"ה ואלה הנימוהו
וכי' לבעלים הס"ד:
17) ד"ה ונשבע ולא ור"ח
מת אביו:

הגהות הגר"א

18) פת"י הגזול ט"ו לנביו
י"ב גירסת הרמב"ם לאחיו
או לנביו ואם אין לו ליה כו'
ור"ל שאין לו אחים ובנימ
ולא מזכיר אלא שילא מתחש
עמהם א"כ וכל זה בגזילה
קיימת:

הא נשבע אע"פ ששילם למי משלם לבעל
הפקדון רבא דייק מסיפא (א) נשבע ולא רצה
לשלם טעמא דלא רצה לשלם הא שילם
אע"פ שנשבע למי משלם למי שהפקדון
אצלו לאביו קשיא סיפא אמר לך אביו
הכי קתני נשבע ולא רצה לשלם קודם
השבועה אלא לאחר השבועה למי משלם
לבעל הפקדון לרבא קשיא רישא אמר לך
רבא הכי קתני שילם ולא רצה לעמוד
בשבועתו אלא שילם למי משלם למי
שהפקדון אצלו תבעוהו בעלים לשומר
ונשבע והוכר הגנב תבעו שומר והודה
תבעוהו בעלים וכפר והביאו עדים מי
נפטר הגנב בהודאת שומר או לא נפטר
הגנב בהודאת שומר אמר רבא - אם באמת
נשבע נפטר הגנב בהודאת שומר אם בשקר
נשבע לא נפטר הגנב בהודאת שומר בעי
רבא עמד לישבע בשקר ולא הניחוהו מהו
תיקו רב כהנא מתני הכי רב טביומי מתני (ב)
יבעי רבא נשבע לשקר מהו תיקו תבעוהו
בעלים לשומר ושילם והוכר הגנב תבעוהו
בעלים והודה תבעו שומר וכפר והביאו
עדים נפטר גנב בהודאת בעלים או לא מי
אמרינן מצי אמר ליה שומר לבעלים אתון
כיון דשקליתו לבו דמי אסתליקתו לבו
מהכא או דלמא מצי אמרי ליה כי היכי
דאת עבדת לן מילתא אנן נמי עבדינן לך
טרחינן בחר גנבא שקלאנא אנן דידן ושקול
את דידך התיקו (ג) אתמר נגנבה באונס והוכר
הגנב אמר אביו אם שומר חנם הוא רצה
עושה עמו דין רצה נשבע אם שומר שכר
הוא עושה עמו דין ואינו נשבע רבא אמר
אחד זה ואחד זה יעושה עמו דין ואינו נשבע
לימא פליגא אדרב הונא בר אבין דשלח
רב הונא בר אבין נגנבה באונס והוכר
הגנב אם שומר חנם הוא רצה עושה עמו
דין רצה נשבע ואם שומר שכר הוא עושה
עמו דין ואינו נשבע אמר לך רבא הכא
במאי עסקינן וכגון שקדם ונשבע והא רצה
עושה עמו דין רצה נשבע קאמר הכי קאמר
רצה שומר חנם עומד בשבועתו רצה
עושה עמו דין רבה זוטרי בעי לה הכי
נגנבה באונס והחזיר גנב בבית שומר ומתה
בפשיעה מהו מי אמרינן כיון דנגנבה באונס
כליא ליה שמירתו או דלמא כיון דהדרה

הדרה לשמירתו תיקו: מתני' היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך
אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו ושאלו משלם קרן [הודה מעצמו
משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר
אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם
קרן וחומש ואשם הגזול ואי את אביו ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן
וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי הוב
באין ונפרעים האומר לבניו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו
בחייו

הגנבה באונס. נראה דאין שום
גינה קרויה אונס אלא
בלקטים מוזיין כדפיס נקוט' וכן
מקובל לעיל בהכנס (דף טו.).
לבביו או צאחיו. נראה לבניו של
גזול או לאחיו של גזול
כלומר בתחילה לבניו אם יש לו דהם
קודמים לכל אדם בתקל המגישו
ומשכז אותו כאלו מת הוא והרי בניו
יורשים חלקו עם אחיו והם אין באים
מתחו אלא מתח אצלו דלמא
בסוק מי שמת (ב"ב דף קטו.) מתח
אבותיו יהיו בניך הלכך אע"פ שאין
לאביהן בהן כלום שהרי יש לו להחזיר
גזילה אפי"ה הם קודמין בתקלו
מההוא טעמא דב"ב או לאחיו כשאין
לו בני: ל"ד וב"ה באין ונפרעין.
נראה לפרש לזה על הקרקע שלו
מאחרים אפי"ה בלא אפומיקי דקרקע
משועבד לבעל חוב ואח"כ נתן
קרקע שלו לבניו או לאחיו צעזור
הגזילה וכגון שאין הגזילה קיימת
וחחרים ב"ח ונפרעין מאותה קרקע
אע"ג דיש לו שאר נכסים כמה לפרוע
ונראה דאין לר"ן לומר כשעת
מתינתו לבניו או לאחיו ע"מ שיפרעו
בעלי חוב מכס דלמא הכי אין יכולין
לזכות שלא מדעתו ואם הגזילה
בעין לר"ן לפרש שילוח עליה או
יעשנה אפומיקי למלוה ויחזירנה
לבניו

הא נשבע אע"פ ששילם למי משלם לבעל
הפקדון רבא דייק מסיפא (א) נשבע ולא רצה
לשלם טעמא דלא רצה לשלם הא שילם
אע"פ שנשבע למי משלם למי שהפקדון
אצלו לאביו קשיא סיפא אמר לך אביו
הכי קתני נשבע ולא רצה לשלם קודם
השבועה אלא לאחר השבועה למי משלם
לבעל הפקדון לרבא קשיא רישא אמר לך
רבא הכי קתני שילם ולא רצה לעמוד
בשבועתו אלא שילם למי משלם למי
שהפקדון אצלו תבעוהו בעלים לשומר
ונשבע והוכר הגנב תבעו שומר והודה
תבעוהו בעלים וכפר והביאו עדים מי
נפטר הגנב בהודאת שומר או לא נפטר
הגנב בהודאת שומר אמר רבא - אם באמת
נשבע נפטר הגנב בהודאת שומר אם בשקר
נשבע לא נפטר הגנב בהודאת שומר בעי
רבא עמד לישבע בשקר ולא הניחוהו מהו
תיקו רב כהנא מתני הכי רב טביומי מתני (ב)
יבעי רבא נשבע לשקר מהו תיקו תבעוהו
בעלים לשומר ושילם והוכר הגנב תבעוהו
בעלים והודה תבעו שומר וכפר והביאו
עדים נפטר גנב בהודאת בעלים או לא מי
אמרינן מצי אמר ליה שומר לבעלים אתון
כיון דשקליתו לבו דמי אסתליקתו לבו
מהכא או דלמא מצי אמרי ליה כי היכי
דאת עבדת לן מילתא אנן נמי עבדינן לך
טרחינן בחר גנבא שקלאנא אנן דידן ושקול
את דידך התיקו (ג) אתמר נגנבה באונס והוכר
הגנב אמר אביו אם שומר חנם הוא רצה
עושה עמו דין רצה נשבע אם שומר שכר
הוא עושה עמו דין ואינו נשבע רבא אמר
אחד זה ואחד זה יעושה עמו דין ואינו נשבע
לימא פליגא אדרב הונא בר אבין דשלח
רב הונא בר אבין נגנבה באונס והוכר
הגנב אם שומר חנם הוא רצה עושה עמו
דין רצה נשבע ואם שומר שכר הוא עושה
עמו דין ואינו נשבע אמר לך רבא הכא
במאי עסקינן וכגון שקדם ונשבע והא רצה
עושה עמו דין רצה נשבע קאמר הכי קאמר
רצה שומר חנם עומד בשבועתו רצה
עושה עמו דין רבה זוטרי בעי לה הכי
נגנבה באונס והחזיר גנב בבית שומר ומתה
בפשיעה מהו מי אמרינן כיון דנגנבה באונס
כליא ליה שמירתו או דלמא כיון דהדרה

הדרה לשמירתו תיקו: מתני' היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך
אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו ושאלו משלם קרן [הודה מעצמו
משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר
אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם
קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי הוב
באין ונפרעים האומר לבניו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו
בחייו

הדרה לשמירתו תיקו: מתני' היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך
אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו ושאלו משלם קרן [הודה מעצמו
משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר
אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם
קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי הוב
באין ונפרעים האומר לבניו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו
בחייו

הדרה לשמירתו תיקו: מתני' היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך
אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו ושאלו משלם קרן [הודה מעצמו
משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר
אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם
קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי הוב
באין ונפרעים האומר לבניו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו
בחייו

הדרה לשמירתו תיקו: מתני' היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך
אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו ושאלו משלם קרן [הודה מעצמו
משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר
אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם
קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי הוב
באין ונפרעים האומר לבניו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו
בחייו

הדרה לשמירתו תיקו: מתני' היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך
אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו ושאלו משלם קרן [הודה מעצמו
משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר
אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם
קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי הוב
באין ונפרעים האומר לבניו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו
בחייו

הדרה לשמירתו תיקו: מתני' היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך
אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו ושאלו משלם קרן [הודה מעצמו
משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר
אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם
קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי הוב
באין ונפרעים האומר לבניו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו
בחייו

דנפלה ירושה קמיה דהאך צעי למעבד השצה ואין מעבד אפילו כנגד חלקו: אין לו.
חלקו או שאין רוצה להפסיד חלקו: לזה. מאחרים ומשיב לאחיו לקיים מצות השצה: ובעלי
את חלקו כגון אם היו שנים אחין והוא שלישי נפרעים בעלי חובים מן (ה) ההשצה

תבעו שומר הודה תבעוהו בעלים והביאו עדים. משמע הודה
לאחר שאין צעל הדבר ללא הודא הודאה ומימה אמאי
לא צעי לענין קרן גופיה בשלל צאו עדים אי הודא הודאה אי לאו
ואמאי נקט והביא עדים משמע דלא מציעה אלא לענין כפל ו"ל

דמשום דאקרון לא הוי מצי למיפסטי
הא דפשיט אס בשקר נשבע לא נפטר
הגנב כו': ולא הניחוהו מהו.
הקשה נקוט' אהך גירסא דגרסינן
אס בלמא נשבע לא נפטר גנב וכו'
דל"כ מאי צעי רבא עמד לישבע
לשקר ולא הניחוהו מהו השתא נשבע
לשקר ממש דליסתליק ליה מצי דינא
דמו לא רמיא עליה כ"ס היכא דלא
נשבע דעליה רמיא לשלומי ויש
מתריס דכיון דלא הניחוהו לישבע
מחל לו והרי נפטר נמי שומר כאלו
שומר נשבע באמת ומו לא רמיא
עליה ולהכי קצעי ולא מילתא היא
דמשום דלא הניחוהו לישבע לא מחל
לו ולא מיפטר שומר כהכי וכן פוסק
בה"ג דאע"פ שמחל לו השצועה
לנשבע בשביל קרן לא מחל לו ממון
לגמרי וכל שכן היכא דלא מחל לו
שצועה אלא שלא הניחו לישבע
באותה שעה:

נגנבה באונס. נראה דאין שום
גינה קרויה אונס אלא
בלקטים מוזיין כדפיס נקוט' וכן
מקובל לעיל בהכנס (דף טו.).
לבביו או צאחיו. נראה לבניו של
גזול או לאחיו של גזול
כלומר בתחילה לבניו אם יש לו דהם
קודמים לכל אדם בתקל המגישו
ומשכז אותו כאלו מת הוא והרי בניו
יורשים חלקו עם אחיו והם אין באים
מתחו אלא מתח אצלו דלמא
בסוק מי שמת (ב"ב דף קטו.) מתח
אבותיו יהיו בניך הלכך אע"פ שאין
לאביהן בהן כלום שהרי יש לו להחזיר
גזילה אפי"ה הם קודמין בתקלו
מההוא טעמא דב"ב או לאחיו כשאין
לו בני: ל"ד וב"ה באין ונפרעין.
נראה לפרש לזה על הקרקע שלו
מאחרים אפי"ה בלא אפומיקי דקרקע
משועבד לבעל חוב ואח"כ נתן
קרקע שלו לבניו או לאחיו צעזור
הגזילה וכגון שאין הגזילה קיימת
וחחרים ב"ח ונפרעין מאותה קרקע
אע"ג דיש לו שאר נכסים כמה לפרוע
ונראה דאין לר"ן לומר כשעת
מתינתו לבניו או לאחיו ע"מ שיפרעו
בעלי חוב מכס דלמא הכי אין יכולין
לזכות שלא מדעתו ואם הגזילה
בעין לר"ן לפרש שילוח עליה או
יעשנה אפומיקי למלוה ויחזירנה
לבניו

הדרה לשמירתו תיקו: מתני' היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך
אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו ושאלו משלם קרן [הודה מעצמו
משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר
אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם
קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי הוב
באין ונפרעים האומר לבניו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו
בחייו

הדרה לשמירתו תיקו: מתני' היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך
אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו ושאלו משלם קרן [הודה מעצמו
משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר
אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם
קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי הוב
באין ונפרעים האומר לבניו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו
בחייו

הדרה לשמירתו תיקו: מתני' היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך
אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו ושאלו משלם קרן [הודה מעצמו
משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר
אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם
קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי הוב
באין ונפרעים האומר לבניו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו
בחייו

הדרה לשמירתו תיקו: מתני' היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך
אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו ושאלו משלם קרן [הודה מעצמו
משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר
אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם
קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי הוב
באין ונפרעים האומר לבניו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו
בחייו

הדרה לשמירתו תיקו: מתני' היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך
אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו ושאלו משלם קרן [הודה מעצמו
משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר
אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם
קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לזה ובעלי הוב
באין ונפרעים האומר לבניו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו
בחייו

6) [למיל קמ.] ב קדושין
כא. סנהדרין קמ.
7) [מתנדב ה.] ד' [שס].
8) דף קמ. ק"ה. 0 רש"י
9) וי"ע שס.

חורה אור השלם

1. ואם אין לאיש נאכל
להשיב האשם אליו
האשם המושב לו לכתוב
מלבד אילו המפרים אשר
יקפו בו עליו.
במדבר ה ה

הגהות הב"ח

6) רש"י ד"ה הא והא
וכי דמור ר' יוסי
דלנפשיה לא מלי:
7) תוס' ד"ה ליה וכו'
דכין לדיכא קלא לא
מפסידין ללקוחות:
8) ר"ה ב"ח וכו' נפ'
השומע האומר לאשתו
קובע שאני נהיית לך.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ליה וכו'
אבל נגזר במתנה. עין
מכות דף מט ע"ב תוס'
ד"ה הוא ועין נכנסות
הש"ס פי מ"ח דלוק
ע"ז: בא"ד הכי נפ' לא
משמעבר מפשייל. עין
יבמות מט ע"א תוס' ד"ה
סבב ונכנסות דף מט ע"ב
תוס' ד"ה הוא:

בחיינו ובמותו אם מה לא ירשנו: ואם אין לו. מה יאכל ליה
ואוכל ובעלי חוב צאלו ונפרעין מן הירושה את חלקו: גמ' ופסי'
לארנקי של דקדק. אם אינו מוצא יורש לאציו למי ישיב יתן אותה
לארנקי של דקדק ולא יעכצנו בידו: וז"ל פ"א. כשהוא משיב
לארנקי של דקדק זה גזל אבא:

ונמחליה לנפשיה. היכא דלין יורש
אלה הוא וכולה שלו: מי לא פני
חלל לו על פקדן. ולא מקיימא מנות
השנה. אלאמא למיפק ידי גזילה צעיק
והא נפקא ליה במחילה הכא נמי
כיון דירושה קמיה נפלה נפק ליה
מדי גזילה: לנפשיה האשם. זה קרן
של גזילה דכתיב לקמן בפרקין
דף ק"ז: גזל. יורש: וכו' יש לך
אדם בשראל שאין לו גזולים. אם
אין לו בן או בת או אח יש לו קרוב
עד יעקב אציו הקרוב קרוב יורש:
אלא בגזל סגור. ונשבע לשקר דכתיב:
למעול מעל בתי: והיא מעלה כספו
ואשמו לירושלים. לכהנים דכתיב:
הקטן המושב לה' לכהן ואמרין
לשם בשמעתין: אשם זה קרן: וקטן
עליו. גר במלוה נפק ליה מתורת
גזילה ולכי מית גר הוה ליה הא'
מוחוק וכה מן ההפקר: לא שגא
לנפשיה. כגון הכא דמחיל ליה הא'
גזר גזל הגר לנפשיה וה"ה גזול
את אציו ונשבע לו ומת אציו דמחיל
לנפשיה: ול"ש לאחריס. נגזל נגזול
מני מחיל ומתני דקתני מחל לו
על הקרן רבי יוסי הגלילי היא
ואשמעינן לאחריס וה"ה לנפשיה
היכא דנפק מידי גזילה כגון יורש
או גזל הגר וקס"ד האי זקפו לאו
דוקא דמפרש ואזיל: לר' עקיבא
לא שגא כו'. ומתני דקתני משלם
קרן וחומש לבניו או לאחרי ר' עקיבא
היא ולאשמעינן לנפשיה דלא מני מחיל
וה"ה לאחריס דאפילו מחיל ליה נגזל
גופיה ללא מחילה היא: ה"ה אפי'
לא זקפן. הלכך יורש את אציו נמי
א"ג דלא זקפו עליו במלוה ולא יא'
מתורת גזילה צחי אציו כיון דמת אציו
ונפלו נכסים לפניו מחיל לנפשיה. ולקמן
(ע"ז) פריך א"כ גזל הגר דנפיק לכהנים
היכי משכחת לה: א"כ. דבלא זקפו נמי קאמר ר'
יוסי לנפשיה מני
מחיל מתני דמחל לו על הקרן דאמרת ר'
יוסי היא כיון דאמר
לנפשיה מני מחיל לנפשיה ולימתי
פעור ולוקמה כו' יוסי וכו' דנגזל גופיה
לגזול מני מחיל וגזי מחל
לו על הקרן דלוקמה כו' יוסי לימתי אינה
מחילה ולוקמה כרבי עקיבא דלשמעינן מתני'
לרבי עקיבא דלאחריס לא מני מחיל ומהתם
שמעינן שפיר דכל שכן לנפשיה דזקפו
צמולה היינו אחריס וקאמר ר'
עקיבא דלא מני מחיל אכל השתא דלשמעינן
לאחריס היא מחילה ולנפשיה לא היא
מחילה איכא למימר דדוקא קתני וחד
תנא הוא רשא דמתני' וסיפא: הא והא ר'
יוסי. הא דאמר צוקפו צמולה
דכיון דאפקה גר גופיה דהוה נגזל מתורת
גזילה דהוה כמותל לאחריס הוה מחילה
ולכי מית קמיה האי הלכך מחל לו על
הקרן דמתני' ר' יוסי היא דלי דאי לרבי
עקיבא צעי השצה משלו דקתני אין לו
תקנה עד שיוציא גזילה וסיפא נמי רבי
יוסי היא דמודי רבי יוסי (6) לנפשיה
דלא מני מחיל כיון דלא אפקיה נגזל
מתורת גזילה: רבא אמר הא והא רבי
עקיבא. לרבי יוסי לנפשיה נמי מני מחיל
דזקפו לאו דוקא וכי אמר רבי עקיבא
דלא מני מחיל לנפשיה הוא דקאמר דא"ג
דגר זקפו כיון דלא מחיל מחילה גמורה
לא נפקא ליה מתורת גזילה אכל נגזל
לגזול עקיבא דמחיל:

ורבא דמוקי לה כרבי עקיבא סבר דזקפו
צמולה אינו מועיל כלום לכ"ע אי לא
מני מחיל לנפשיה הלכך מתני' לא מיתוקמא
כוותיה אלא כרבי עקיבא ומודה רבי
עקיבא דלאחריני מני מחיל: והשתא
הא דנקט זקפו צמולה להודיען כחו
דלרבי עקיבא דאפי' זקפו צמולה לא
מני מחיל לנפשיה כיון דליכא דלאחריני:

לבניו או לאחרי יורשו ויטרפנה מהם
צ"ח א"ג דלאמרין לעיל (דף 6): עשה
שורו אפומיקי ומכרו אין צ"ח גזבה
היינו דוקא מכרו דכין דליכא קלא לא
(5) אפסדינא ללקוחות * אכל נמו
במתנה דלא שייך פסידא ללקוחות צ"ח
גזבה היינו דלין יכול לימן מה שמשועבד
לאחריס אכל לא עשאו אפומיקי
לא היה צ"ח חזר וטורף מהס דכי
היכי דמטלטלי דימתי לא משתעבדי
לצ"ח * ה"ג לא משתעבדי מטלטלי
דמקבל מתנה לבעל חוב והו' כאלו
נותן להם במתנה כיון שהוא עצמו
אינו יכול לחזור ולטרוף מהן ומיהו
נראה דלא משיב הכא מה שמחזיר
להן כאלו נתן להם דאינו נותן להם
לשם מתנה אלא סתמא צמיקה
מחזיר להם ואין דעמו אלא לקיים
מלות השנה בעלמא הלכך לא הו'א
מתנה ויכול צ"ח לטרוף מהס והוא
ודאי אינו יכול לחזור וליתקן
מהן דלא לא היתה מתקיים השנה
כלל אם היה לוקח צעממו מה שנתן
אכל מה שצ"ח נוטל מתקיימת שפיר
מזה השנה כיון שצעממו אין נוטל
ומיירי אפי' צלל אפומיקי:

בחיינו ובמותו אם מת לא ירשנו
אין לו ליה ובעלי חוב באים ונפרעים:
גמ' אמר רב יוסף ואפילו לארנקי של
צדקה אמר רב פפא יוצריך שיאמר
זה גזל אבי אמאי נמחליה לנפשיה מי
לא תנן מחל לו על הקרן ולא מחל לו
על החומש אלמא בר מחילה הוא אמר
רבי יוחנן לא קשיא הא רבי יוסי הגלילי
הא רבי עקיבא דתניא יואם אין לאיש
גזאל להשיב האשם וכי יש אדם בישראל
שאין לו גזולים אלא בגזל הגר הכתוב
מדבר הרי שגזל הגר ונשבע לו ושמעו
שמת הגר והיה מעלה כספו ואשמו
לירושלים ופגע באותו הגר וזקפו
עליו במלוה ומת וזה הלה במה שבידו
אין לו תקנה עד שיוציא ר' עקיבא
אומר רבי יוסי הגלילי גזיל גזיל
מחיל ידו לרבי יוסי הגלילי לא שגא
לנפשיה ל"ש לאחריס מצי מחיל ולרבי
עקיבא ל"ש לאחריס ולא שגא לנפשיה
לא מצי מחיל ולר' יוסי הוא הדין דאפי'
לא זקפו במלוה והאי דקתני זקפו עליו
במלוה להודיען כחו דרבי עקיבא
דאפילו זקפן עליו במלוה אין לו תקנה
עד שיוציא גזילה מתחת ידו מתקף
לה רב ששת אי הכי לרבי יוסי הגלילי
לשמעינן לנפשיה וכל שכן לאחריס
לרבי עקיבא לנפשיה וכל מחיל אלא
אמר רב ששת הא והא רבי יוסי הגלילי
כי קאמר רבי יוסי הגלילי דמצי מחיל
לאחריס אבל לנפשיה לא מצי מחיל אלא
אמאי וכה הלה במה שבידו משום דוקפן
עליו במלוה רבא אמר הא והא רבי עקיבא
כי אמר רבי עקיבא דלא מצי מחיל לנפשיה
אבל לאחריס מצי מחיל מכלל

אמר לפרוע דודאי קא משתרי ליה וי"ל
דלא דמי דהתם כיון שמחייב למי שפרע
צעברו א"כ מהנהו ואסור אכל הכא
מהס שצא"ס ונפרעין מן הנכסים אין
זה נהנה ואין הנכסים וההיא דהולך
אכל חנוני לא תקשה דהתם דרך מתנה
דרך מתנה אכל הא דאמר בפרק השותפין
(שם דף מ: 0) 0 קונם אשמי שאני
נהיית לך כו' ליה וצ"ח צא"ן ונפרעין
מצעל בצלמא קונם שאני נהנה לאשמי
איכא למימר צמונות רבי וליציא דתן
אכל קונם שאני נהנה לך משמע שאומר
לחבירו נתנא שהוא פורע חובו ויש לומר
כגון שלוח היינו על מנת שלא לפרוע
דהשתא אין נהנה כלום צמה שפורע
חובו וצ"ח וכי צפוטני עסקינן שילוח
ע"מ שלא לפרוע וי"ל שהוא אוהבו
שלא יניח מלפרוע צעברו: אלא אמר רב
ששת הא והא ר' יוסי הגלילי. וא"ת
ואמאי לא מוקי מתני' כר' עקיבא ומודה
דלאחריס מני מחיל ולנפשיה לא מני
מחיל וצוקפו עליו צמולה הוא דפליג
עליו רבי עקיבא ארבי יוסי דלא חשיב ליה
זקופה כמו מחיל דלאחריני וי"ל דרב
ששת סבר כיון דמחילה דאחריני מועלת
זקפו נמי מועיל לכ"ע וכיון דאמר ר'
עקיבא דזקפו צמולה אינו מועיל א"כ ודאי
ק"ל דמחילת אחריס נמי אינו מועיל
הלכך לא מתוקמא מתני' כר' עקיבא דקתני
במתנימין מחל לו את הקרן משמע
דמחילת אחריני מועלת ורבא דמוקי לה
כרבי עקיבא סבר דזקפו צמולה אינו
מועיל כלום לכ"ע אי לא מני מחיל לנפשיה
הלכך רבי יוסי דקאמר וכה הלה צמה
צבידו ע"כ משום דקבר דמני מחיל לנפשיה
הלכך מתני' לא מיתוקמא כוותיה אלא
כרבי עקיבא ומודה רבי עקיבא דלאחריני
מני מחיל: והשתא הא דנקט זקפו צמולה
כחו דלרבי עקיבא דאפי' זקפו צמולה לא
מני מחיל לנפשיה כיון דליכא דלאחריני:

לבניו או לאחרי יורשו ויטרפנה מהם
צ"ח א"ג דלאמרין לעיל (דף 6): עשה
שורו אפומיקי ומכרו אין צ"ח גזבה
היינו דוקא מכרו דכין דליכא קלא לא
(5) אפסדינא ללקוחות * אכל נמו
במתנה דלא שייך פסידא ללקוחות צ"ח
גזבה היינו דלין יכול לימן מה שמשועבד
לאחריס אכל לא עשאו אפומיקי
לא היה צ"ח חזר וטורף מהס דכי
היכי דמטלטלי דימתי לא משתעבדי
לצ"ח * ה"ג לא משתעבדי מטלטלי
דמקבל מתנה לבעל חוב והו' כאלו
נותן להם במתנה כיון שהוא עצמו
אינו יכול לחזור ולטרוף מהן ומיהו
נראה דלא משיב הכא מה שמחזיר
להן כאלו נתן להם דאינו נותן להם
לשם מתנה אלא סתמא צמיקה
מחזיר להם ואין דעמו אלא לקיים
מלות השנה בעלמא הלכך לא הו'א
מתנה ויכול צ"ח לטרוף מהס והוא
ודאי אינו יכול לחזור וליתקן מהן דלא
לא היתה מתקיים השנה כלל אם היה
לוקח צעממו מה שנתן אכל מה שצ"ח
נוטל מתקיימת שפיר מזה השנה כיון
שצעממו אין נוטל ומיירי אפי' צלל
אפומיקי:

בחיינו ובמותו. אם נדר
נחיינו ובמותו, כיון דמפרש
במתו, אם מת לא
ירשנו. דאיש אומר דבר
שצדקו לנפשיה מרשותו
לאחר מותו (נדרים סב).
מחל לו. נגזל, על הקרן.
לאחר שהיה לו (לעיר
קמ.). ואם אין לאיש
גזאל, בני גזל ונשבע על
שקר, דמחיל לעל מהס
והודו את מעלתם אשר
עשו והשיב את אשמו
כראשו, והאי אשמו קרן של
גזל (פסודין סח.). וכי
יש אדם בישראל שאין
לו גזולים, מורע יעקב,
צער אחד מכל ישראל
קיים הוא קרוב לו (קדושין
כא). אין לך אדם בישראל
שאין לו גזולים, כל זמן
שלא בנזי יעקב הקרוב
קרוב קודם (פסודין סח.).
אלא בגזל הגר הכתוב
מדבר, ומת לאחר שנשבע
לו ואין לו יורשים (שם).

מוסף רש"י

בחיינו ובמותו. אם נדר
נחיינו ובמותו, כיון דמפרש
במתו, אם מת לא
ירשנו. דאיש אומר דבר
שצדקו לנפשיה מרשותו
לאחר מותו (נדרים סב).
מחל לו. נגזל, על הקרן.
לאחר שהיה לו (לעיר
קמ.). ואם אין לאיש
גזאל, בני גזל ונשבע על
שקר, דמחיל לעל מהס
והודו את מעלתם אשר
עשו והשיב את אשמו
כראשו, והאי אשמו קרן של
גזל (פסודין סח.). וכי
יש אדם בישראל שאין
לו גזולים, מורע יעקב,
צער אחד מכל ישראל
קיים הוא קרוב לו (קדושין
כא). אין לך אדם בישראל
שאין לו גזולים, כל זמן
שלא בנזי יעקב הקרוב
קרוב קודם (פסודין סח.).
אלא בגזל הגר הכתוב
מדבר, ומת לאחר שנשבע
לו ואין לו יורשים (שם).